
Ministerská konference
28. – 30. června 2021

CROSS-BORDER E-COMMERCE A DATAFLOW

PETR NOVÁK

Úvod

E-commerce a digitální obchod, dva pojmy, se kterými se snad již každý někdy setkal, ale už méně lidí chápe jejich šířku. Symbolem e-commerce jsou pro většinu lidí e-shopy, které se začali objevovat začátkem 90. let minulého století. Například Amazon, který byl založen v roce 1991. Mohutný a rapidní rozmach internetového obchodu ilustruje fakt, že obchodní hodnota Amazonu přesahuje dle magazínu Fortune 1,7 bilionu USD, což z něj dělá druhou nejhodnotnější firmu v USA. Odhaduje se, že do roku 2023 bude e-commerce pokrývat téměř čtvrtinu celosvětového maloobchodu.

E-shopy jsou však jen jednou z mnoha složek tohoto pojmu, patří sem například sociální sítě, streamovací služby, internetová komunikace a drtivá většina softwaru, potažmo všechen, a konečně, obchod s daty a přidružený dataflow. Dataflow, neboli datový tok, zahrnuje akumulaci, zpracování, uchovávání nebo přemísťování dat a je zásadním prvkem e-commerce, mohli bychom dokonce říci, že podmínkou. Data mohou být vlastně jakékoliv povahy, od těch osobních, přes obchodní statistiky, až po průmyslové postupy. S tím jsou spojeny problémy s elektronickou autentifikací, ochranou osobních údajů nebo soukromí.

Pandemie zásadním způsobem urychluje digitalizaci ekonomiky a státy tedy nutně musí reagovat, jelikož je zapotřebí nejen infrastruktura, ale i odpovídající legislativa. Už nyní je legislativa zastaralá a má problém již s definicemi jednotlivých aspektů e-commerce, což má za následek kupříkladu zmatky týkající se celních sazeb. Velké množství států navíc zaujímá poměrně protekcionistický postoj v otázce obchodu s daty nebo omezuje jejich pohyb, čímž brzdí rozmach tohoto sektoru. Z těchto a mnoha dalších zřejmých důvodů se mnohé vlády snaží dojednat regionální dohody nebo nové dodatky, jenž by se e-commerce týkaly, přičemž bylo k červnu 2019 v platnosti 84 regionálních dohod obsahujících část pojednávající o e-commerce.

E-commerce a WTO

Světová obchodní organizace se e-commerce začala věnovat v na jaře 1998, když na 2. ministerské konferenci v Ženevě přijala dokument pod názvem *Declaration on Global Electronic Commerce*, volající po komplexním programu, který by se věnoval této problematice. V létě téhož roku pak byl připraven jeho koncept, pojmenovaný *WTO Work Programme on E-commerce*, který e-commerce definoval poměrně široce jako *produkcí, distribuci, marketing, prodej nebo dopravu zboží či služeb elektronickými prostředky*. Například OECD ale svoji definici pro e-commerce několikrát upravovala, naposledy však roku 2011 a to do následující podoby: *Za elektronickou obchodní transakci je považován nákup či prodej zboží či služeb prostřednictvím počítačových systémů vytvořených za tímto účelem, přičemž platba a doprava nemusí proběhnout elektronickou formou. K takové interakci může dojít mezi společnostmi, domácnostmi, jednotlivci, vládními institucemi či jinými veřejnými a soukromými institucemi.*

Je patrné, že definice OECD je specifičtější, nicméně má znatelné nedostatky, například pokud by došlo ke smluvení transakce prostřednictvím e-mailu či jakéhokoliv telekomunikačního prostředku, nejedná se nikdy o e-commerce, nehledě na zboží či službu, které se transakce týká. Smutným faktem je, že navzdory zjevným problémům již se samotnou definicí, nedošlo dodnes k žádným výraznějším úpravám mezinárodního obchodního práva. Ani ITA (*Information Technology Agreement*) z roku 2015 bohužel situaci výrazně nezlepšila. V tuto chvíli se tedy e-commerce řídí standartní legislativou WTO a obecnými zásadami, ty totiž, na rozdíl od zmíněné legislativy, lze snadno implementovat.

Dá se použít argumentu, že není třeba kvůli každému technologickému pokroku nutně zavádět nová pravidla, protože ta současná by měla být univerzální. Snad by tomu tak i mohlo být, ale mi máme mnohdy problém určit, zda se jedná o zboží či služby, popřípadě jakého je druhu, takže nelze určit jakými pravidly by se měla řídit. Tak například online hry se mohou řadit do několika kategorií služeb (počítačové a přidružené služby, telekomunikace s přidanou hodnotou, *entertainment* nebo audiovizuální služby), popřípadě je můžeme také považovat za zboží. Každá z těchto klasifikací znamená jiná pravidla, ale hlavně jinou celní sazbu. Je tu však ještě závažnější otázka, jak klasifikovat *dataflow* (česky označovaný jako datový tok)? Můžeme říci, že se jedná o službu, případně jakou, anebo bychom měli zavést novou kategorii na stejné úrovni jako služby?

JSI (Joint Statement Initiative)

WTO byla a je často kritizována, protože jí nastavená obchodní pravidla jsou zastaralá, která jsou někdy označována za „pravidla z doby předinternetové.“ WTO zaspala dobu, což lze vyčíst i ze skutečnosti, že v červenci 2016 zástupci Mexika, Indonésie, Jižní Koreji, Turecka a Austrálie považovali za nutné uspořádat pro ostatní představitelé Workshop o e-commerce, aby konečně

vyvolali diskuzi na půdě WTO. V roce 2017 pak proběhla konference některých Jihoamerických a Afrických zemí, jejíž tématem byla budoucnost e-commerce a vytvoření prostředí, kde by napomáhala vývoji a ekonomickému růstu v těchto zemích. O několik měsíců později se sešli i zástupci vyspělých zemí, aby navrhli body k diskuzi pro ministerskou konferenci WTO v Buenos Aires. Mezi těmito body byla například ochrana dat, dataflow, přístup na trh nebo infrastruktura, nicméně některé africké státy nechtěli o tématu na půdě WTO jednat, protože podle nich odvádí pozornost od zásadnějších problémů.

Nejvýznamnější posun představuje JSI (*Joint Statement Initiative on E-Commerce*), což je iniciativa fungující od prosince 2017, ve které jsou sdruženy státy usilující o dojednání nových dohod na půdě WTO. První schůze se uskutečnila v březnu 2018, za přítomnosti 71 států od rozvojových po vyspělé. Od ledna 2019 pak začala probíhat jednání, s cílem ujasnit si pozice jednotlivých států a připravit body pro následné diskuze na půdě WTO. Předpokládá se, že výstupy z těchto jednání budou základním kamenem pro uzpůsobení mezinárodního obchodního práva potřebám e-commerce. Na těchto jednáních se opět ukázala potřeba definování pojmů s e-commerce spojených, stejně jako konflikt mezi příznivci nových pravidel a těmi co prosazují revizi těch současných.

Jednání jsou často komplikována absencí politiky týkající se informačních technologií nebo systémových nedostatků u některých členů, tudíž se zdá nutné dojednat podmínky a rozsah asistence při přípravě infrastruktury a implementaci budoucích pravidel. Dle pozorovatelů těchto jednání nebyla problémům rozvoje, sociální inkluze a genderové ohleduplnosti kladena dostatečná pozornost, přičemž byla vyzdvihnuta snaha ze strany Pobřeží slonoviny, které podalo návrh týkající se právě těchto problémů a výrazně se angažuje v jejich projednávání. Pro zajímavost, v Pobřeží slonoviny má přístup k internetu necelá polovina populace a na sociálně-mediálních platformech (jsou zde zahrnuty nejen sociální sítě, ale i služby jako YouTube apod.) využívá méně jak čtvrtina populace.

Zástupci jednotlivých států se shodli na potřebě zákazu nevyžádaných komerčních zpráv, zajištění globální právní platnosti elektronických kontraktů za účelem obchodu nebo investic, ochrana uživatelů před podvodnými či klamnými obchodními praktikami a regulace hospodářské soutěže. Nicméně vyvstávají mnohé problémy mezi hlavními aktéry, Evropskou Unií, Spojenými státy a Čínou, nebo vyspělými a rozvojovými státy u témat jako je přeshraniční tok dat a jejich lokalizace, kde jedna strana chce jít vstříc benefitům, které by deregulace těchto toků přinesla, ale druhá se obává ztráty kontroly, bezpečnostních hrozeb nebo úniku zisků pramenících z držení dat. Tohoto tématu se pak týkají i přenosy zdrojového kódu, potažmo pravidla sběru dat, od kterých se dostáváme k ochraně soukromí. Právě ochrana soukromí uživatele představuje spolu s cenzurou na internetu další bod sváru mezi jednotlivými státy, kde například pro EU je cenzura nepředstavitelná a ochrana soukromí nutností, kdežto třeba Čína má na věci naprosto odlišný názor.

Pro praktické pochopení cross-border dataflow, jeho důležitosti a implikacím uvedeme příklad známého amerického zákona *Patriot Act*, který se týká masového sledování. V rámci něj mají vládní agentury přístup ke datům na území USA za účelem ochrany národní bezpečnosti. To ovšem nejsou zdaleka jen

data, která by se týkala komunikace na území USA, jelikož data jsou na internetu přenášena nepřímo, takže třeba když je poslána zpráva z Prahy řekněme do Ženevy, pocestuje nejdříve například do Irska, kde má většina technologických firem své Evropské servery. Data mohou obletět půlku planety, než se dostanou ke svému cíli a některé země například vyžadují, aby byla pořizována kopie dat, které skrz ni prochází anebo mají jiné regulace týkající se přeshraničního přenosu. Masové sledovací systémy pak nejsou záležitostí jen USA, ale například i Austrálie, Indie nebo Nizozemí. Je patrné, že se povaha přenosu dat a regulace jednotlivých států citelně promítnou i do soukromého sektoru, který tak čelí značným obtížím.

Již zmíněné regulace pak souvisí třeba s celními sazbami, které se týkají i internetového provozu a v rámci jednání představovali další rozporuplný bod, jelikož méně rozvinuté země profitují z importních cel, ale firmám, které sídlí hlavně v zemích prvního světa to zisky pochopitelně snižuje. Největším problémem však je absence všeobecných pravidel, které by se týkali těchto cel a obdobně to je i v případě internetové daně. Dalšími tématy pak bylo pojetí kryptoměn, pro něž zatím také v podstatě neexistuje právní úprava nebo jakým způsobem se nová ustanovení týkající se e-commerce budou provazovat s S&DT (*Special and Differential Treatment*) o němž se také vede v současnosti debata.

Krátké shrnutí bodů k jednání

Ve světle dosavadního průběhu jednání JSI se předpokládá, že se na půdě WTO budou v blízké době projednávat především tyto body:

Definice Pojmů

V rámci těchto podkladů byla nesčetněkrát zmíněna potřeba jasná definice pojetí e-commerce a klasifikace jednotlivých součástí, zejména pak dataflow.

Cross-border dataflow

Je nutné dojednat pravidla pro přeshraniční pohyb dat, všeobecné principy lokalizace a podmínky uvalování celních sazeb a daní.

Ochrana soukromí a zákazníka, cenzura na internetu

Ustanovení všeobecných principů nakládání s osobními daty, závazky k potlačování nežádoucích obchodních praktik a postoj k cenzuře na internetu jsou témata, která by také neměla uniknout pozornosti jednajících.

Regulace trhu a hospodářské soutěže

Současná pravidla by měla projít některými úpravami, aby bylo možné zajistit efektivitu regulačního systému.

Rozvoj, infrastruktura a integrace

Ne všechny státy mají potřebnou kapacitu na implementování nových pravidel, tudíž je třeba vyjasnit jaká asistence by jim měla být v tomto ohledu poskytnuta. E-commerce jako rapidně rostoucí odvětví by mohla zároveň napomoci rozvoje některých zemí.

Zdroje:

30, Yasmin Ismail on January, and Yasmin Ismail. "E-Commerce in the World Trade Organization: History and Latest Developments in the Negotiations under the Joint Statement." International Institute for Sustainable Development. Accessed March 20, 2021. <https://www.iisd.org/publications/e-commerce-world-trade-organization-history-and-latest-developments-negotiations-under>.

Cross Border Trade & Data Flows (Part 1 of 2). YouTube. Singapore Business Federation, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=H2iOMXq-jls>.

"Digital in Côte D'Ivoire - DataReportal – Global Digital Insights." DataReportal. Accessed March 20, 2021. <https://datareportal.com/digital-in-cote-divoire>.

"Global Coalition of Industry Associations Call for Breakthrough on Data Flows at the WTO - ICC - International Chamber of Commerce." ICC, January 26, 2021. <https://iccwbo.org/media-wall/news-speeches/global-coalition-of-industry-associations-call-for-breakthrough-on-data-flows-at-the-wto/>.

"How Should the WTO Respond to the Data-Driven Economy?" Centre for International Governance Innovation. Accessed March 20, 2021. <https://www.cigionline.org/articles/how-should-wto-respond-data-driven-economy>.

Kupfer, Tilman. "Data Flows, Digital Assets and Digital Inputs to the Global Value Chain – Why Telecom Regulations Matter." wto.org. Accessed March 13, 2021. https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/07_tilman_kupfer.pdf.

Sraders, Anne. "Amazon Stock Rose 225,000% under Jeff Bezos, Bringing His Net Worth to \$195 Billion as He Steps down as CEO." Fortune. Fortune, February 2, 2021. <https://fortune.com/2021/02/02/jeff-bezos-steps-down-amazon-stock-net-worth-andy-jassy/>

This text provides general information. Statista assumes no liability for the information given being complete or correct. Due to varying update cycles, statistics can display more up-to-date data than referenced in the text. "Topic: E-Commerce Worldwide." Statista. Accessed March 20, 2021. https://www.statista.com/topics/871/online-shopping/#dossierSummary_chapter6.

What is the USA Patriot Web. Accessed March 20, 2021. <https://www.justice.gov/archive/ll/highlights.htm>.